Poštarina plaćena u gotovu

Cijena 1·50

OBITELJ

Andro Krstulović: ŽENA KOJA ŠIJE (sadra)

Kip s Prve Godišnje Izložbe Hrvatskih Umjetnika u Domu Likovnih Umjetnosti od 19. V.—22. VI. o. g.

IZ SADRŽAJA:

Broj 21-22 5. lipnja God. 1940

Sprema se najvrednije hrvatsko književno djelo

Napisao K. Moskatelo

Razgovarao sam s jednim advokatom iz strane države, koji se sa svojom ženom na putu preko Austrije, Madžarske i Jugoslavije zaustavio i u Skradu. Vrlo fini i obrazovani ljudi. Ali kad sam jednom spomenuo Hrvate, rekao je ovaj: »Ah, Croates, c'est une race des Mongoles dans la Tschecoslovaquie, n'est-ce pas?« Hrvati su mongolsko pleme u Čehoslovačkoj, zar ne? (Bilo je to baš onih dana, kad se o Češkoj mnogo govorilo radi Münchenskog sporazuma). Rekavši im, da su u Hrvatskoj i da sam i ja Hrvat, vidio sam, da nisu očekivali to iznenađenje. Bili su to ljudi, koji su i o Hrvatima nešto čuli, ali najviše preko besavjesne protuhrvatske propagande. Gospođa je inače bila učiteljica zemljopisa.

S mužem sam se sporazumijevao više talijanski, a sa ženom francuski (dakako svojom adaptacijom), pa su primijetili, kako to, da ja razumijem oba strana jezika. Rekao sam, da kod Hrvata skoro svaki školovani čovjek razumije 1—2 strana jezika, iako nas drugi drže Mongolima. Ti su inteligenti trebali doći u Hrvatsku, da slučajno o njoj nešto doznadu.

Taj mi je slučaj donio pred oči, kako mi sami Hrvati, makar hrvatska svijest bila jača nego li ikada, treba da se što više trsimo, kako bi u svijesti stranaca zauzeli ono mjesto, koje nam po kulturnoj sadašnjosti i prošlosti pripada.

Što smo učinili dosada, da nas drugi upoznaju? Nažalost drugi nas poznaju većinom preko naših protivnika.

DR MATE UJEVIĆ,
glavni urednik „Hrvatske Enciklopedije"

Iskrenog Hrvata mora veseliti pothvat oko izdavanja Hrvatske Enciklopedije, djela, koje će biti dostojno hrvatske enciklopedijske tradicije (iz Hrvatske je potekao Pavao Skalić u 16. v., koji se smatra prvim enciklopedistom u modernom značenju riječi).

Bit će to djelo cijeloga hrvatskog naroda po sudjelovanju u njem i po sadržaju. Za rad oko njega mobilizirani su takoreći svi prvaci našega kulturnog života. Uređuje je 94 urednika, a surađuje na njoj preko 700 suradnika, i taj se broj stalno povećaje.

Sadržajem će Hrvatska Enciklopedija dati (alfabetskim redom) sve što je vrijedno da iz naše kulturne i političke prošlosti i sadašnjosti uđe u jedno veliko djelo, koje će nas predstavljati pred cijelim svijetom.

Učeni će u njoj tražiti što su dosad morali iskati po stranim sličnim djelima, a neuki i prostiji narod moći će u njoj vidjeti sve ono, što o sebi i o svemu u svijetu želi znati. Tisuće slika na lijepom papiru i u bojama ilustrirat će sadržaj.

Kroz 6 godina izaći će 12 debelih svezaka Hrvatske Enciklopedije — tako opsežnih, da odgovaraju knjižnici od 400 knjiga (Najveća enciklopedija na svijetu je »Enciclopedia Italiana«, a ima 37 svezaka na 35.000 str., 60.000 slika i 60.000 pojmova).

Skupina hrvatskih katoličkih intelektualaca okupljena oko biskupa Mahnića (među njima Butković i starina Binički) bila je prije rata namjerila izdavati Hrvatsku Enciklopediju. Za fond je bilo sabrano 50.000 kruna. Rat je omeo taj pothvat, a ideju je preuzelo Jeronimsko Društvo, koje je g. 1927. zaključilo bilo izdati manju Hrvatsku Enciklopediju, do čega opet nije došlo.

Takvo potpuno i toliko potrebno djelo poduzeo je izvesti izdavački odbor Hrvatske Enciklopedije, a zamislio ga je Dr Mate Ujević (»Obitelj« ga je svojevremeno mogla brojiti među svojim saradnicima). Tri najveća hrvatska dostojanstvenika dali su svojim pobudnim pismenim izjavama poticaj za rad i biljeg, da je to djelo cijeloga naroda. Ove godine će izaći prvi svezak.

Hrvati ne bi smjeli propustiti da dođu do toliko potrebnog djela. Ne ovisi to samo o izdavačima nego i o cjelokupnoj hrvatskoj javnosti, koja treba da svim silama podupre pothvat pretplaćujući se i nagovarajući druge, da to učine.

Cijelo djelo plaćeno unaprijed stoji Din 5000, a može se uplaćivati polugodišnje i mjesečno (tako će stajati 400 Din više). Knjižarska cijena je Din 7.200. Upute i prospekte daje Hrvatska Enciklopedija, Zagreb, Berislavićeva 2, I.)

Lijevo:
PAVAO SKALIĆ,
prvi hrvatski enciklopedista
(1534—75)

Roditelji, školska obuka svršava...

Napisao Vilim Peroš

Teško je, ako dijete roditelje rastuži donoseći na koncu godine svjedodžbu sa slabim ocjenama, ali treba baš u tom času stvar hladno razmotriti i ne počiniti u neraspoloženju kakvu nesmotrenost, koja bi se i samim roditeljima poslije mogla gorko osvetiti.

Ako učenik dobije na kraju školske godine popravak iz kojega nastavnog predmeta, to se još nekako smatra dobrim, jer sve nade u konačni uspjeh još uvijek nisu izgubljene. Ali ako učenik dobije drugi red i mora ponavljati razred, onda je roditeljsko razočaranje veće, jer se lako dogodi, da roditelji u tom času, na kraju školske godine, smatraju, kako su sve njihove nade u dobar uspjeh djeteta bile isprazne te kako su sve žrtve oko školovanja djeteta bile uzaludne, bez konačnoga pozitivnog rezultata.

Ali uzroci, zbog kojih je pojedini učenik dobio negativnu ocjenu, veoma su brojni, te ih treba dobro razmotriti, prije negoli se stvore ikakvi zaključci o daljnjoj budućnosti djeteta.

Kada dijete radi loših ocjena mora ponavljati razred, roditelji sebi predstavljaju, da ih je ono varalo. Biva to onda, kada tokom godine djeca uvjeravaju roditelje, da će dobro proći u školi i s uspjehom završiti razred, a rade isto tako i onda, kad već znadu, da su dobila slabe ocjene. Istinu doznaju roditelji tek dobivši svjedodžbe u ruke, t. j., kada dolazi učeničko djelo na vidjelo, pa niti djeca ne mogu više zavaravati svoje roditelje o svom tobožnjem uspjehu, ne bi li na taj način odgodila izljev srdžbe svojih roditelja.

Djecu tada treba prekoriti, ali nerazumno kažnjavanje treba u svakom slučaju izbjegavati, jer je stara istina kod odgoja, da kazna mora djelovati pozitivno, t. j., ona mora popravljati, pa je stoga *samo ono kažnjavanje, koje je potaknuto nepristranošću i hladnim razborom, na mjestu,* jer nas u kažnjavanju mora voditi ljubav, ne mržnja.

Ako je dijete dobilo prviput u razredu lošu ocjenu, to još nije nikakva tragedija. Treba ispitati uzroke, koji su do toga doveli, pa nastojati, da se ti uzroci, koliko je to moguće, iduće školske godine uklone. Istina je, danas su i pristojbe za školanje djece veoma visoke, i roditelji ih teško osjećaju, ali uspjeh i budućnost djeteta treba da je iznad svega.

Roditelji se moraju zapitati, jesu li tokom školske godine obratili dovoljnu pažnju svome djetetu i da li su učinili sve, što je u njihovoj mogućnosti, da im dijete uspješno završi razred. Ne treba zaboraviti, da nije dosta pružiti djetetu samo uvjete za školovanje, nego treba žrtvovati nešto i od svoga vremena i posvetiti ga pitanju školovanja djece. Danas postoje gotovo na svim školama »Zajednice doma i škole«, pa roditelji školske djece moraju nastojati doći u što tjesniji dodir sa školom, jer će na taj način moći tek pravilno shvatiti pitanja škole i školskoga života, a na taj će način sigurno onda moći i bolje poraditi oko toga, da im dijete u školi prođe što bolje. Ako ništa drugo ne urade, a onda moraju roditelji naći barem toliko vremena, da mjesečno jedanput odu u školu i da se tamo kod nastavnika propitaju za napredak svoje djece. Pritom je veoma važno, da s nastavnikom razgovaraju što iskrenije, jer će samo na taj način moći stvoriti sebi pravu sliku o tome, kakvo im je dijete u školi.

Ima roditelja, koji u nastavniku ne gledaju — prijatelja djece nego čovjeka, koji misli samo na to, kako će djetetu zapisati slabu ocjenu. Nije stoga čudo, što roditelji često stvaraju posve netočne sudove o školi i nastavnicima, a sve radi toga, jer je njihovo dijete slabo prošlo u školi. Takvi roditelji, neupućeni u školski život i rad u školi, govore stoga, »kako je taj i taj nastavnik iz nekakva inata i mržnje dao njihovom djetetu slabu ocjenu iz svoga predmeta, iako je njihovo dijete (dakako — o tome oni ne sumnjaju u svojoj sentimentalnoj naivnosti) znalo taj predmet veoma dobro, a u svakom slučaju kudikamo bolje negoli mnogi, koji su dobili dobru ocjenu . . .« Nisu rijetki slučajevi, da roditelji nalaze i sami neopravdane isprike za slab uspjeh svoga djeteta u školi, jedno da tako zavaraju sami sebe, a drugo, da se pred rođacima i poznatima ne sramote, jer oni smatraju, da je uvijek sramota dobiti u školi slabe ocjene.

Može se dogoditi, da i slabiji učenik dobije bolju ocjenu, a da je nije zaslužio. To su dosta rijetki slučajevi. Ni nastavnik nije nepogrješiv, pa bi to trebali imati pred očima. Radi tih manjih propusta ne smijemo prelamati štap nad školom.

Ako učenik više puta dobije loše ocjene u školi, a tome nisu krive prilike izvan njega, onda je to znak, da takav učenik nije sposoban za školu, pa je kudikamo bolje, da ga roditelji nakon svršena dva ili četiri razreda gimnazije ili građanske škole, izvade iz škole i dadu u kakav zanat i sl., jer *nije sreća svršiti škole, a ne zavrijediti dobru ocjenu, niti je sramota raditi pošteni obrtnički posao. Glavno je, da se iz djeteta danas-sutra razvije odgojen i pošten čovjek,* koji će najbolje moći iskoristiti svoje sposobnosti, a one će opet doći do pravog izražaja samo u onom slučaju, ako dijete odabere za sebe ono zvanje, za koje ima smisla, sposobnosti i volje.

Trebalo bi stoga uvesti i k nama ispitivanje dječjih sposobnosti na temelju psihotehničkih istraživanja, kako je to običaj kod nekih drugih, naprednijih naroda.

Mnogome je drugi red u školi bio uzrok sretnije i bolje budućnosti, jer mu je zarana otvorio oči, te je tako čovjek spoznao, da nije za školu, nego za kakav drugi poziv, u kome su konačno njegove sposobnosti došle do punog izražaja, a u kome je taj čovjek postigao i našao svoju sreću. A zadovoljstvo je jedino prava sreća u životu.

IZ NOVIJEGA HRVATSKOG GLAZBENOG STVARANJA

Napisao Dr Josip Andrić

Hrvatska glazba pokazuje lijep napredak: glazbeno stvaranje hrvatskih skladatelja daje sve više vrijednih djela, koncerata ima sve više i publika na koncertima raste. Tako je u Zagrebu, a to isto se pokazuje i po drugim hrvatskim gradovima, na pr. Splitu, Dubrovniku, Osijeku itd. Osobito je u Zagrebu posljednjih mjeseci broj koncerata velik, a posebno je utješno, da se na tim koncertima izvodi

DR JURAJ STAHULJAK

sve više domaćih novih glazbenih djela.

Posebno neka budu istaknuta nova djela, što ih je hrvatska glazbena umjetnost dobila od dvojice mladih skladatelja, koji zaslužuju opću pažnju nesamo glazbenog Zagreba, nego i cijele hrvatske javnosti.

Prvi je od te dvojice skladatelj dr Juraj Stahuljak (rođen g. 1901.), koji stalnim čitaocima »Obitelji« nije nepoznat, jer je naš list o njemu prije više godina već pisao, a i jedna je njegova skladba još prije 8 godina objelodanjena u našem listu. Već tada je bilo istaknuto, da je on jedan od najsolidnijih i najizrazitijih mladih hrvatskih skladatelja. Otada je dr Stahuljak stvorio već više velikih glazbenih skladbi, među njima dva operna djela, veliki komorni ciklus »Vlatko« itd. Nažalost u umjetničkom je životu uopće, a kod nas još napose, tako, da oni, koji ravnaju glazbenim ustanovama, teško puštaju mlađim umjetnicima, da se njihova djela izvode. Tako Hrvatsko Narodno Kazalište ne će već više godina da izvede Stahuljakovu operu, premda se rijetko javlja koji hrvatski skladatelj s novim opernim djelom. Dakle vrijedno bi bilo čuti, kako je Stahuljak svojom operom uspio. Mjesto toga smo čuli njegov glasovirski kvintet op. 14. izveden 20. svibnja od Zagrebačkog kvarteta i glasovirača Božidara Kunca u Hrvatskom Glazbenom Zavodu. To je dio iz ciklusa »Vlatko«, ali je samo za se veliko i potpuno djelo. U 4 glazbena stavka prikazuje skladatelj tu uspomene na svoje djetinjstvo i zaodjeva ih u bujno melodijsko ruho, zadahnuto s mnogo osjećaja. Iz kratkih, jednostavnih tema stvorio je skladatelj divnu glazbenu arhitektoniku služeći se sočnom harmonijom, bujnom polifonijom i sjajno probranim instrumentacicijskim sredstvima gudačkih glazbala i glasovira. Intimni sadržaj te glazbe divno je izražen puninom uvjerljive, iskrene i ljupke melodičnosti, koja svjedoči, iz kolike je dubine glazbene sposobnosti izrasla ta glazba. Tim svojim kvintetom dr Stahuljak potvrđuje iznova, da je jedan od najboljih i najsolidnijih današnjih hrvatskih skladatelja, te od njeg naša glazbena kultura može još mnogo očekivati.

Tjedan dana nakon izvedbe tog Stahuljakova komornog djela stupio je pred našu glazbenu javnost jedan od najmlađih hrvatskih skladatelja — Božidar Mohaček (rođen g. 1916.) — značajnim velikim glazbenim djelom: kantatom »Mojsije« za sola, zbor i orkestar na riječi Silvija Strahimira Kranjčevića. Ovaj mladi skladatelj je sin dra Marka Mohačeka, poznatog gospodarskog stručnjaka i pisca, čije je dvije knjige izdalo Jeronimsko Književno Društvo, te je i našim čitaocima njegovo ime poznato. Mladi skladatelj, koji je tek svršio glazbene nauke, dokazao je ovom velikom kantatom, koja traje skoro tri četvrt sata, da svoje glazbene zamisli umije razvesti u velikim glazbenim oblicima, da ima smisla za arhitektonsku monumentalnost, da

BOŽIDAR MOHAČEK

umije i vokalno i instrumentalno misliti i stvarati, te da ima jak epsko-dramatski instinkt. Njegova glazba nije revolucionarna niti gramzi za jeftinim i plitkim ekstravagantnim efektima, nego je staložena, solidna, iskrena, nepatvorena. Odaje snažan umjetnički potez uza sve to, što tu još nije sve savršeno (na pr. prejaka instrumentacija, kad nastupaju solo-pjevači i sl.). Izrazita melodičnost, koja katkad svojom deklamatičnošću poprima upravo dramatski izražaj, harmonijska jedrina, vokalna plastičnost i instrumentalna bujnost glavne su odlike ovog oratorijskog djela, koje uvodi Božidara Mohačeka među gotove naše skladatelje i otvara velike nade u njegovu glazbeno-stvaralačku budućnost.

Pred jurišem na Englesku?

Ratni su događaji u svibnju bili puni velikih iznenađenja i preokreta. Njemačka je vojska postigla svojom ofenzivom, započetom 10. svibnja preko Nizozemske i Belgije na Francusku, neobično velikih uspjeha. Ponajprije je Nizozemska bila prisiljena, da već za pet dana kapitulira. Zatim su osvojene najjače belgijske utvrde, koje su mnogi držali neosvojivima, te je probijena francesko-belgijsko-engleska fronta tako, da je njemačka vojska tu frontu razdijelila na dva dijela i prodrla sve do obale Kanala, koji dijeli Englesku od Francuske. Tim je prodorom ujedno njemačka vojska opkolila s tri strane sjevernu belgijsko - francusko - englesku vojsku, stisla oko nje obruč sužujući ga sve više tako, da je za taj dio savezničke vojske nastao beznadan položaj. Tu su bile dvije mogućnosti: ili da ta vojska sa sjevera i francuska vojska s juga jakom ofenzivom pokuša presjeći njemački vojnički klin, da se oba dijela savezničke vojske opet spoje, ili da se sjeverna saveznička vojska preveze preko Kanala u Englesku. Prevoz u Englesku onemogućivali su Nijemci i s mora i iz zraka neprestanim bombardiranjem engleskih brodova i luka, pa se samo manji dio vojske mogao dokopati Engleske. Ostalo je samo, da se pokuša prodor sa sjevera i juga, to jest zapravo, da francuska vojska s juga dođe u pomoć sjevernoj savezničkoj vojsci.

Radi tolikih uspjeha njemačke vojske izmijenjeno je cijelo glavno vodstvo francuske vojske: glavni vojskovođa Gamelin morao je radi svog neuspjeha odstupiti, te je vrhovnim zapovjednikom postao general Weygand. Njega je odmah pozvao na dogovor belgijski kralj Leopold III., koji se nalazio zajedno sa svojom vojskom opkoljen s ostalim savezničkim četama na sjeveru. I zbilja je 20. svibnja general Weygand avionom preletio njemačku frontu i uza sve to, što su Nijemci pucali za njim, doletio na dogovor belgijskom kralju. Kralj je sada tražio, da Francuzi smjesta počnu ofenzivu s juga i da tako priskoče u pomoć sjevernoj vojsci, koja ne može sama odoljeti Nijemcima. Kad je general Weygand odgovorio, da to nije moguće, jer da Francuzi moraju iz daljega pripravljati sigurnu pobjedu, a ne trošiti svoje snage prije vremena, tada se belgijski kralj

PIERRE LAVAL

našao u očajnom položaju. Vidio je, kako je posljednjih dana poginulo preko 100.000 belgijskih vojnika. Ako se tako nastavi, izginut će mu pola milijuna vojnika, to jest sve, što još Belgija ima. I rekao je kralj ovako: »Nas je Belgijanaca već dosta izginulo. Ne možemo se dati posve satrti. Zato ću sa svojom vojskom položiti oružje.« I tako je 28. svibnja izdao belgijski kralj svojoj vojsci zapovijed, da obustavi ratovanje. Sad se kralj s vojskom predao Nijemcima. Ostao je svih 18 dana, od provale Nijemaca u Belgiji zajedno sa svojom vojskom dijeleći s njom sudbinu, pa je nije ostavio ni u najtežem času, kad se predala neprijatelju. Mogao je kralj sjesti u aeroplan, odletjeti i ostaviti svoju vojsku njenoj sudbini, ali on to nije učinio, nego je pridonio i najtežu žrtvu, predaju, samo da je spasi od utamanjenja. Belgijska vlada je u Parizu te je proglasila, da ne će poslušati kralja, nego da nastavlja rat. Uostalom kralj je učinio samo vojnički korak, a politički dio daljnje sudbine Belgije ostavio je vladi.

Za Francuze i Engleze je predaja belgijske vojske Nijemcima velik udarac. Tim su Nijemci osvojili cijelu obalu Kanala prema Engleskoj. Još se neko vrijeme junački odupirao ostatak francuske i engleske sjeverne vojske. To junaštvo služi na čast Englezima i Francuzima. Ali na kraju je ta vojska ipak podlegla. I tako sad Nijemci stoje licem u lice pred Engleskom, pa svi drže, da će sada doći glavni njemački juriš na nju. Kažu, da Njemačka ima golemu snagu aviona i još nepoznatog oružja za tu navalu na Englesku, pa njemačko novinstvo već i piše, da bi konac rata mogao biti možda već za mjesec dana.

U isto vrijeme stoji i Italija pred važnom odlukom. I njoj je stalo, da englesku prevlast ukloni iz Sredozemnog mora, kojim Italija hoće da zagospodari. Zato neki misle, da bi sad i Italija mogla stupiti u rat te zajedno s Njemačkom udariti na Francusku i Englesku. Radi toga je francuski političar Laval, koji je još kao predsjednik francuske vlade popuštao Italiji i sklapao s njom prijateljstvo, došao u Rim, da učini posljednje pokušaje, da Italiju odvrati od rata. I američki predsjednik Roosevelt je napisao nekoliko pisama Mussoliniju, u kojem ga moli, da ne ide u rat.

Ne znamo dakle, što sve Evropi nosi lipanj. Daj, Bože, da svemu tome ratnom zlu bude što prije kraj! *P. Ć.*

Dvije velike izložbe hrvatskih umjetnika

Napisao Josip Restek

Zagreb kao kulturno središte Hrvatske doživio je i ove godine nekoliko izložaba iz područja likovne umjetnosti. Uz one izložbe, koje su uglavnom održane u Ulrichovu salonu (Veža, Butozan i dr.) — gdje su izlagali pojedinci, priređene su ovih dana dvije velike kolektivne izložbe, to jest: prva godišnja izložba hrvatskih umjetnika u Domu Likovnih Umjetnosti i Umjetnička Izložba u starom Umjetničkom Paviljonu.

IZLOŽBA HRVATSKIH UMJETNIKA (19. V.—22.VI.)

Tu je izložbu priredilo Hrvatsko Društvo Umjetnosti, a uredio odbor od predstavnika slikara i kipara (Becić, Kljaković, Šulentić, Tartaglia, Kršinić i Turkalj). Izložba obuhvata najnovije radove hrvatskih slikara i kipara, pa prema tim izloženim stvarima vidi se i iz godine u godinu naš likovni napredak. Kiparski odjel kao i slikarski zastupan je s mnogo izlagača i s preko 420 djela.

Lijevo — Mladen Veža:
IVAN ŽDERIĆ (ULJE)
S prve godišnje izložbe hrvatskih umjetnika u Domu Likovnih Umjetnosti (od 19. V.—22. VI.)

U prizemnoj dvorani izložili su kipari svoje kipove uglavnom kamen, broncu, sadru i drvo. Tu dominira po veličini i kakvoći veliki sjedeći lik Meštrovićevog Ruđera Boškovića. Izgrađen je s poznatom vještinom našeg majstora u sadri. Kad bude izliven u bronci, postavit će se u Dubrovniku. Uz taj veliki kip vanredno je fina i poćućena Kršinićeva »Majka« u kamenu. Ostale su stvari manje veličine, no vanredno uspjele u kakvoći bilo kao studije, portreti, glave, relijefi i medalje. K poznatim već imenima Lozice, Mirkovića, Penića, Matijevića, Turkalja — dolazi još veći broj mladih talentiranih kipara kao Bakića sa zanimljivom terakotom portreta, Angeli Radovani Koste, Kantoci Ksenije, Krstulovića i t. d.

Uz te kipove u vanjskoj dvorani izložena je grafika bilo slikara bilo kipara. Djela izrađena kredom, olovkom, tušem, kao bakropis, linorez i t. d. — mnogo govore o našem grafičkom razvitku. Uz portret hrvatskog bana Šubašića od poznatog našeg grafičara Krizmana nižu se što veći i što manji crteži, kod kojih je jasno zapaženo nastojanje za individualnošću.

Dvorana u prvom spratu upravo je krcata mnoštvom slika: uljem, temperom, gvašom itd. Tu su zastupane gotovo sve struje današnjeg likovnog oblikovanja: kolorizam, primitivizam i dekorativno slikarstvo. Nije moguće ovdje nabrojiti pojedina imena što starijih, a što mlađih slikara. Njihov broj je vrlo velik. Mi ćemo tek pokušati dati kolektivni prikaz svrstavanja građe. Ulje je svakako po količini najopsežnije, pa prema tome sačinjava glavni biljeg ove izložbe.

Portret, glavni predmet tih umjetnika, tretira se s mnoštvom šarenih mrlja stvarajući oblik ili

se na plošno položenoj plohi ucrtaju forme ili se opet bojom sa kistom crta kao i da se sa svijetlom i sjenom u kontrastu stvara forma. Nižu se studije, interieuri, akti, natura-morta (mrtva priroda) i t. d. Umjetnici su većinom starija već poznata imena: Aralica, Bulić, Becić, Domac, Gecan, Junek, Kljaković, Krizman, Mujadžić, Postružnik, Režek, Šeferov, Šimunović, Šestić, Šulentić i drugi. Mladi također brojni upotpunjavaju ovaj umjetnički prikaz. Od zamračenih tamnih boja, pa do čiste svijetle boje plain-airsa nose djela značaj proćućenosti i traženja svog vlastitog likovnog oblikovanja. Počevši od velikih ploha portreta, kompozicija i pejzaža (Kljaković, Becić, Mujadžić) pa do sitnijih mrtvih priroda (Bulić, Gliha), gdje je upravo svaki centimetar plohe dragocjen u boji, vidi se ozbiljnost i konkretnost umjetničkog doživljaja. Prigušene boje Vidovićeve ili kolor Becićev i Mujadžićev kao i Uzelčeve tople i dekorativne tempere, govore o raznolikosti shvaćanja našeg likovnog života. Dok boja kod nekih slikara gradi dubinu svrstajući predmet na tople i hladne tonalitete, dotle je kod drugih ona hladna i upravo sirova, pa time stvara primitivne ali konkretne ugođaje. U svojoj kvantiteti i kvaliteti ova je izložba jasan biljeg našega kulturnog djelovanja.

IZLOŽBA HRVATSKIH LIKOVNIH UMJETNIKA

Usporedo s gore spomenutom izložbom priredio je Odbor prijatelja Umjetnosti Izložbu Hrvatskih Likovnih Umjetnika u starom Umjetničkom paviljonu. Uz nekoliko starijih slikara izložili su ovdje i diletanti svoje radove.

Izložba broji oko 100 djela, a izložilo je oko trideset slikara, među njima priznata imena: Auer, Bandur Zenaida, Becić Kornel, Karagodova, Krušlin, Marčić, Mirosavljević (izložio je tri najnovija uspjela djela), Muha, Orlić, Renarić, Peroš i Tomerlin. Među diletantima upozoravamo na uspjele radove naših saradnika Vrkljan Mie, Zorke Sever (dobro zamišljena lirska kompozicija Lonja kod Bistrice) i Branka Markulina, koji pokazuje smisao za skladno miješanje boja. R. Spiegler je izložio svoje plakete i relijefe. Nažalost se u ovom broju ne možemo potanje osvrnuti na cijelu izložbu. J. Ž.

ANKETA

BR. 7. GDJE SU ONA VREMENA?

Nema baš tome dugo, što je žena »tkala i čuvala kuću«. Danas voli u tvornicu. Pa zašto?

Ja optužujem m o d u. Današnje vrijeme podstiče ženinu sklonost površnosti, a možda i frivolnosti. Mnoge žele na svaki način ići s vremenom.

Danas treba za rezanje kose, ondulaciju (već i na selu!); sezonska moda, čarape. (Zamislite danas ženu u svijetlo-bijelim čarapama, koje su nosile pred nekoliko godina. Ili u onom šeširu! Ni jedna se ne bi htjela pojaviti onako na ulici). Besavjesni špekulanti neprekidno na vješti način bacaju na trg nove mode, jer treba stvarati promet. Žena najviše tome nasjeda. Mnoge ni ne znaju maknuti iglom. Dakako da treba da se šiva u konfekciji.

Bujica moderne dobi iznašla je nove zahtjeve i u zabavi.

Neka se žene oblače po modi, ali ne smiju biti njene ropkinje Više brige treba posvetiti odgoju djece u tom smislu. Time će se popraviti jedno veliko zlo današnjice. To ne bi ostalo bez dobrih posljedica. *S l a v i j a*

Branko Markulin: BAROKNA FIGURA
S izložbe Hrvatskih Likovnih Umjetnika u Umjetničkom Paviljonu

Desno — Vladimir Becić:
LJETO U BOSNI (ULJE)
S prve godišnje izložbe hrvatskih umjetnika

POSLJEDNJI OPROŠTAJ S DROM STJEPANOM MARKULINOM

U sprovodu su pjevali isusovački bogoslovi, a svirala je pogrebne koračnice željeznička glazba. Nad samim grobom, kad je lijes bio već spušten u zemlju, izrekao je oproštajni govor predstavnik Hrvatskog katoličkog društva »Domagoj«, a na kraju i Ivan Jovanović, trgovac iz Metkovića, kao daleki pokojnikov poštovatelj.

Sa suzama u očima pristupali su zatim mnogi i mnogi, da za posljednji pozdrav spuste gru-

(Svršetak na strani 1 3.)

DOMAGOJCI SVEUČILIŠTARCI NOSE

DR VELIMIR DEŽELIĆ SIN GOVORI NAD LIJESOM DRA MARKULINA

Neprežaljenog katoličkog prvaka dra Stjepana Markulina otpratio je 17. po podne cijeli katolički Zagreb po svojim predstavnicima sviju grana katoličkog i kulturnog života na vječni počinak. Taj posljednji rastanak s nezaboravnim pokojnikom svjedočio je, koliki je ugled i koliko poštovanje uživao u svim zagrebačkim krugovima i u svoj hrvatskoj javnosti. Bio je to svečani sprovod, kakvi su i u Zagrebu rijetki.

Pokojnikov lijes je blagoslovio i pogrebne molitve nad njim izmolio sam hrvatski metropolita dr Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup, uz asistenciju dvojice kanor dvojice prebendara. Iza tog blagoslova progovorio je nad lijesom dr Velimir Deželić sin iznijevši na vrlo doj način život dra Markulina, njegove ideale, njegove patnje. Na mahove su govornikove riječi djelovale tako snažno, da su suze same od sebe navirale nesamo pokojnikovim najbližima, nego i svima, koji su ga pobliže poznavali. Iza dra Deželića oprostio se od pokojnika kraćim govorom i naš glavni urednik dr Josip Andrić u ime cijele hrvatske katoličke štampe, kojoj je pokojnik bio jedan od glavnih stupova i nenadoknadiv pregalac za raširenje i jačanje cjelokupne hrvatske katoličke štampe.

A tada je pogrebna povorka krenula prema iskopanome grobu. Sprovod je vodio pod mitrom apostolski protonotar dr Josip Lončarić kao pokojnikov župnik. Pred lijesom je nošeno nekoliko nosiljaka punih vjenaca od pokojnikove rodbine i bližih štovalaca. Lijes su nosili domagojci te su tako iskazali počast i posljednju ljubav njemu, koji je bio prvi i najstariji domagojac te kroz sav život ostao vjeran katoličkim domagojskim idealima i težnjama.

Slika dolje: HRVATSKI METROPOLITA DR ALOJZIJE STEPINAC obavlja blagoslov na sprovodu dra Markulina

E LIJES SVOGA PRVAKA-OSNIVAČA

KULTURA IZUMRLOG NARODA TASMANIJE

Napisao Stjepan Dokušec

Tasmanija je otok na jugu Australije. Nju je otkrio god. 1642. Holanđanin Tasman i prozvao je Van Diemensovom zemljom po svom zaštitniku Van Diemensu.

Danas taj otok nastavaju većinom Englezi, dok urođenika — starosjedilaca ima razmjerno malo. Radi lošeg postupka pobunili su se urođenici u devetnaestom stoljeću protiv svojih gospodara Engleza. Englezi su međutim njihov otpor skršili te je nestalo posljednjeg urođenika Tasmanije godine 1876.

Kako se *kultura Tasmanije uzima najstarijom iza kulture Pigmeja,* njom ćemo se kratko pozabaviti.

DR JOSIP ANDRIĆ OPRAŠTA SE OD POKOJNIKA U IME KATOLIČKE ŠTAMPE

Tasmanci su bili narod vitka rasta, sivocrne kože. Nos im bijaše veoma širok, a takva i usta, dok su im oči bile srednje veličine. Muškarci su bili obrašteni velikom bradom.

Danas njihova kultura u stvari više ne postoji, ali nauka je ipak u posljednji čas sabrala sve iz njihova načina života. Ta kultura odgovara od prilike kulturi starijega kamenog doba.

Tasmanci su bili u glavnom lovci, sabirači i ribari. Oruđa nisu poznavali, osim neke vrste surovo obrađenoga kamenja. Zbog toga o obrađivanju polja ne može biti govora. Tu u prikazu materijalne kulture treba spomenuti, da su znali plesti lijepe košare od lika, načinom pletenja u spirali. Kao prevozna sredstva su im služile male lađice od

KIP TASMANSKOG VOĐE

kore drveta, od trske ili napete kože.

Za zaštitu od nevremena služilo im je šuplje drveće, zatim štitnici od nevremena, kakve smo vidjeli i kod Pigmeja, te neke vrste bijednih koliba. Odjeće nijesu poznavali osim trakova od krzna, na kojima su nosili djecu, ali su zato poznavali sandale od krzna.

Tijelo su ukrašivali bojadisanjem, a poznavali su i t. zv. skarifikaciju. Oni su naime oštrim kamenom urezivali brazde po tijelu i te brazde mazali bojom i zemljom. Kad bi se ta mjesta zarasla, ostale bi debele masnice. Osim toga su za ukras upotrebljavali nizove zubi, koštica i dr., a na vratu su nosili i neke vrste amulete, u kojima je bilo ostataka pokojnika.

Vjerovali su, čini se, u jednoga Boga, dok je inače bilo rašireno štovanje pokojnika i vjera u dva božanstva: dobra i zla, što bi se možda moglo tumačiti kao utjecaj kršćanstva.

U socijalnom su pogledu živjeli u čoporima kao selci često u krvnoj zavadnji, a bili su veoma krvoločni i lukavi. Tu je također poznata eksogamija i spolni totemizam. To znači, da momak ne smije uzeti djevojku istoga totema. Totemi, naime, muškaraca i žena u istoj skupini su različni. Totem je neke vrste zaštitnik. Oni su naime držali, da

(Svršetak na strani 183.)

...nika i
...jmljiv

Slika dolje: SPROROD DRA MARKULINA KREĆE K MIROGOJU
Vodi ga Msgr. dr Josip Lončarić, apostolski protonotar

Izvorna pripovijest „Obitelji“

Junačka majka

Napisao Dr Fran Binički

(Nastavak)

Ivica skoči, ali batina kao nado. Ivica se sav zacrveni od napora i od stida, ali njegov gost uzme svoj ćurak, okrene ga naopako i opaše ličinom, koju izvadi iz torbe, pa kao perce podigne batinu i skine s nje zavoj, a Ivica se zabezekne.

»Ima u njoj sto čavala! Pa ti si strikane, Tale Budalina!«

I skoči kroz vrata vičući: »Mama, bako, eno Tale od Orašca!«

Obje žene uspreznu na prvi mah i skoče za Ivicom, ali se zapanje, kad vide Talu s prevrnutim ćurkom, gdje vitla batinom.

»Ne boj se, neno, ni ti nevo! Ja sam nekadanji sužanj vašeg Tadije, a sad vam vraćam stari dug. Tale ne zaboravlja prijatelja ni neprijatelja.«

I Tale se i Jelena uzeše ugodno sjećati onih dana, kad je Tale boravio u sužanjstvu, a zapravo se veselio i pio u dvoru Primorca Tadije. I starica je Lucija časomice zaboravljala svoje jade, pa brzo minu 29., a osvanu i 30. travnja, koji donese nove slutnje i suze, pogotovu kad su sve do podne zaman čekale popa Marka.

On se vrati u pokasno doba mrk, ojađen. Prvi ga ugleda Tale i pohrli preda nj.

Za njim skoči mali Ivica i vikne:

»Striče, ovo je Tale od Orašca!«

Marko se baci nevoljko s konja i stisne Tali desnicu:

»Oprosti mi, junače, što te ne prepoznah i hvala ti na ljubavi. Ali je sve bilo u tutanj. Pravo reče naš junački ban Petar:

»Viruj Nimcu, da znaš, kao suncu zimsku!«

Uto i Lucija opazi snuždena sina i izađe preda nj tarući suze:

»A gdi je naš Tadija?« zapita jecajući.

»Doći će poslije, a ja se moram žuriti!« tmurno će Marko. »Prevari me onaj skot na viru. Uze zlatnu lisariju i dade mi mrtvo tijelo obješena brata rugajući se s pasjom zlobom: »Evo ti junaka Primorca Tadije. Obećah ti, da mu ne ću odsići glave, ako mi od Mustajbega dobaviš ovu majstoriju. Ali ti ne obećah, da ne će visiti. Tješi se, još je pod vješalima zapjevao — Na vojsku na vojsku, vitezi izbrani! Navik on žive, ki zgine pošteno! — Veseli se, jer je tvoj brat otišao gore malo prije onih razbojnika Zrinjanina i Frankopana.«

»Tadija moj, sunce moje!« zacvili žalosna majka, ali Marko klekne pred nju i cjelune je u obje ruke te će kroz suze:

»Majko, budi junakinja i tješi jadnicu Jelku. Ne znam, hoće li ona prebolit. Ja moram u Senj, jer već sutra mogu uhvatiti mene i brata Vuka. Herberstein mi reče: ‚Svi ste vi Hrvati rebeli. Šteta, da nemate samo jednu glavu!' A prijatelji mi rekoše, da je zapisao propast svemu rodu Mesića. Majko, Bog ti platio za sav tvoj trud i ljubav! Blagoslovi me na rastanku. Bog zna, hoćemo li se ikad sastati.«

Tale je tronut trô suze, a napokon progovori: »Majko, uzmi majku i onu jadnicu s dječakom pa hodi sa mnom. Mustajbeg će ti dati zaklonište.«

Ali će Marko, kad ga majka blagoslovi i oblije suzama:

»Brate Tale, hvala ti! Uzmi najboljega moga konja za se, a drugoga za Mustajbega i hodi žurno, da ti se ne pripeti zlo. Ja moram k bratu Vuku. Poslat ću ga u Dalmaciju, staru hrvatsku kolivku, a mene morda spasi moja halja. A ti, mila majko, sahrani tijelo našega Tadije. Ja sam ga već blagoslovio, a vozi ga zet Ivan Vučetić.«

I pop Marko se malko okrijepi, a onda se baci na čila konja i pojuri prema Senju.

Kad je Ivan Vučetić dovezao mrtvački lijes, dade ga otvoriti. Starica se majka skameni i samo nijemo pogleda mrtvo tijelo. A Jelka se baci na lijes i stane cjelivati drago mrtvačevo lice i ruke prekrižene na prsima. Ali se iznenada ukoči, pograbi se za srce i klone mrtva.

Kad je Tale vidio jad i suze, mučke se nagne nad lijes, poljubi mrtvoga slavljenog junaka, a onda se ispravi, digne šaku prema Karlovcu i vikne:

»Šepao ja i rzao kao i moj Kulaš, ako mi ti, nepošteni švapski vole, ne budeš vukao drvenu lisariju!«

A kad je junaka Tadiju pokrila hladna zemlja, uzme Tale kljuse iz Markove konjušnice i odjuri. Ne htjede uzimati boljega konja, jer nije došao, da robi, van da pomogne u nevolji.

4.

Prohujala je oluja, što se bila navila na časnu glavu popa Marka i zaprijetila svemu njegovu rodu. General je Herberstein vidio, da je hrvatski narod tisućglavi div, kojemu se zaman rube glave. A zagrebački mu je biskup i kraljevski namjesnik na banskoj stolici doviknuo: »K sebi prste, djevere!« I Herberstein je pustio s mirom i senjski kaptol i svećenstvo, koje se bilo složilo s banom Zrinovićem. Primakla se i tužna obljetnica onog dana, kad u Bečkom Novom Mjestu padoše glave bana Petra, a u Karlovcu bi objašen Tadija Mesić. Pop je Marko na svoj imendan u jutro blagoslovio polje, s majkom i sa sinovcem svršio skromni objed i poslije kratka odmora uzeo poučavati malog Ivicu. Najednom zarežaše psi pred kućom, začu se mrzovoljast glas koštunjavoga momka Janka, koji je Marku bio i sluga i zvonar, a u neku i novinar, jer je prvi pobrao sve novice po okolici. Janko viknu:

»Mirujte, psine, grom u vas i u sve generale!«

Ivica pogleda kroz prozor i povika: »Striče, eno generala!«

Marko se lelekne. Nije mu baš bilo milo s generalima zobati trešnje. A otkud general? Bilo se pročulo, da je obolio. Neki su govorili, da je i zasužnjen. Zato nevoljko opaše sablju, koju je nosio kao vojni kapelan, te pođe van. Uto general skoči okretno sa sedla i dobaci Janku uzdu: »Nazobi je!«

(Nastavit će se)

Kraj, koji se ne zaboravlja

Napisao Marije Veslav

Tek sam prošlih uskrsnih praznika imao sreću, da pohodim čarobni kutić, lijepe naše domovine, kakav predstavlja Badija kraj Korčule, gdje Franjevci vode svoju gimnaziju s konviktom. Dojam i utisci, što sam ih sobom ponio, spadaju među one, koje nazivamo nezaboravnim, pa mi se nameće misao, da iznesem tek nekoliko utisaka i podataka, uvjeren, da ću time kogagod bar donekle upoznati s nečim doista lijepim.

Badija je malen otočić (oko 1 km²) u neposrednoj blizini grada Korčule u romantičnom korčulanskom kanalu, koji je netko radi njegovih ljepota i slikovitosti duhovito prozvao hrvatskim Bosporom. Gusto je obrastao južnjačkom makijom česmine, planike, vrijesa, mirisne mirte i pjesničke lovorike.

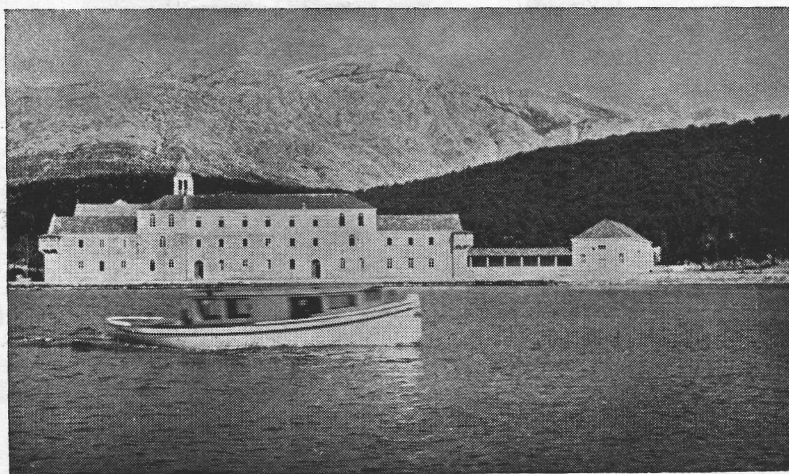
Najvrednije na otočiću je samostan s gimnazijom i zavodom, te se, zajedno sa gospodarskim zgradama i uzorno obrađenim vrtom, nalazi u pitomoj pošumljenoj i sunčanoj uvali. Ta se naseobina nalazi na unutrašnjoj obali otočića, koja gleda prama otoku Korčuli, na kojem se pitomo vijuga niska obala, a vinogradi, čempresi, masline i slikoviti humci natječu se u ljepoti. More između Badije i Korčule zasijano je malim zelenim otočićima najraznoličnijih formacija, koji kao da plutaju na bistroj površini morskoj. Čitav taj »arhipelag« obasjan južnim suncem i njihan pjesmom sanjarskog mora osvježuje srce i u duši stranca ostavlja neizbrisiv dojam.

Samostan potječe iz početka 15. vijeka. Nešto malo prije došli su onamo, valjda iz Bosne, prvi badijski stanovnici, oci franjevci. Najstariji dio samostana zahvaća unutarnje dvorište sa trijemovima, koji se smatraju draguljem dalmatinske gotske arhitekture. Od prilike u isto doba spada i jednostavna, ali otmjena gotska crkva, u kojoj se čuva prekrasno raspelo, radnja visoke umjetničke vrijednosti i predmet naročite pobožnosti bliže i daleke okolice. Samostan je više puta stradao od Turaka, osobito g. 1571., a bio nadograđivan, naročito g. 1908., kad je tamo smješten klerikat (filozofija) franj. dalmatinske provincije Sv. Jeronima. Kasnije je tu u iste prostorije prenesena iz Istre niža franjevačka gimnazija. Otkad je g. 1924. ta škola dobila pravo javnosti, na Badiji je počeo novi život. Sa svih strana naše domovine dolaze onamo djeca, da u slobodi okupanoj morem, suncem i uvijek svježim zrakom zajedno s umom i srcem jačaju i odgajaju tijelo. Franjevci su od tada, usprkos kritičnim vremenima, doprinijeli žrtve, da postepeno udovolje novim zahtjevima savremene higijene (god. 1922. velika čatrnja za gospodarstvo, g. 1928., podignuta zgrada na drugi kat, zatim uvedena elektrifikacija s vlastitim motorom, izgrađene su nove moderne nuzprostorije, dok je g. 1938. dovršena i velika ponosna gimnazijska dvorana, namijenjena zimskom odmoru, gimnastici i zabavi.)

Za moga kratkog boravka na Badiji bila mi je dana prilika, da se upoznam s načinom tjelesnog i duševnog odgoja pitomaca, što me je naročito interesiralo. Što se tiče fizičke njege, koju u dobroj mjeri pružaju same klimatske prilike (godišnja temperatura blaža je nego u istom Dubrovniku) te higijenski uslovi položaja i okolice, tu njegu upotpunjuje još jednostavna, ali zdrava i uvijek obilna domaća hrana te odmor, zajedničko veslanje i druge zabave, kojima se đaci odavaju u slobodno vrijeme.

Suvišno je isticati da se u zavodu sva moguća pažnja posvećuje naročito umnom i moralnom odgoju pitomaca. Formiranje čelično kršćanskog i patriotskog naraštaja jest, uz školske ciljeve, glavni zadatak odgojitelja i profesora franjevaca. S čisto pak školskoga gledišta, boravak na tihom otočiću, pod stalnim nadzorom odgojitelja, uz stalne satove sabranog i nesmetanog učenja u vedrim i zračnim učionama, jamče učeniku, ako je imalo sposoban i voljan za rad, dobar uspjeh.

Već se tu 16 godina (otkada je Badija dobila pravo javnosti) djeca sa svih strana naše prostrane domovine ovdje bratski upoznavaju i, prožeti idealima, što ih u mlade duše mogu da uliju samo idealni ljudi, prolaze sa svjedodžbom Nižeg tečajnog ispita u druge škole i najrazličitija zvanja, da u svoju sredinu unose zdrave klice jednog solidnog odgoja.

FRANJEVAČKA KLASIČNA GIMNAZIJA NA BADIJI

ANTIKRIST

ROMAN O PROPASTI SVIJETA — POLJSKI NAPISAO J. CHOINSKI

(Nastavak)

»Vjeruješ li u me?«

»Vjerujem, gospodine, o, vjerujem!«

I samo u mene?

Zapela je.

»Što tim, gospodine, misliš?«

»Mislim tim, da ne vjeruješ ni u koga drugoga nego u me.«

Zamislila se časom, a onda je odgovorila polagano i čvrsto: — »Ja gospodine, ne vjerujem ni u koga osim tebe, ali ljubim i ne ću prestati ljubiti.«

Gledao je uporno na nju, nastojeći doprijeti u dubine njene osobnosti.

»To nije odanost k bratu, ni ljubav. k živu čovjeku,« — reče uzimajući ju lagano za ruku.« — Tada bi ti bilo žešće udaralo i na obrazima procvale bi ti ruže.«

Pustio joj je ruku i uzmakao za korak, ne skidajući s nje očiju.

»Ti ljubiš onoga i ne ćeš da ga se mene radi odrečeš!« — planuo je najzad. — »Poreci to, ako možeš!«

Žena se ispravi odmaknuvši mišicu bratovu, koja ju je podupirala i pogleda slobodno proroku u oči.

»Ne tajim toga!« — reče. — »Vjerujem u te, gospodine, jer mudrost i istina teku ti iz usta, ali onoga ne ću se odreći, jer su ga gotovo svi zatajili, ljubim ga, jer je ostavljen i jer trpi!«

Nastala je tišina. Ljudi su stajali gotovo bez daha, nijemi svjedoci toga prizora. Rabi i Edita mjerili su se pogledima kao dva borca, koji se spremaju na odlučan sukob.

»Znaš li,« — počeo je, — »da je to, čim se tvoja misao bavi, varava sjena, obmana, kojom jato bezbožnih kroz stoljeća zavarava naivne, zavedene gomile? Znaš li, da sam ja istina jedina, prava, a on stvor mašte, koja se potpuno protivi onomu, što je doista bilo? Onaj, ka kojemu se uzdiže tvoja bolna misao i tvoja tuga!«

Zavrtjela je glavom.

»Ja o njemu ne znam ništa osim toga, što sam čitala u knjizi, koja opisuje njegov život Ali to mi je drago, da ga ljubim i da spomen njegov sa štovanjem čuvam.«

»Ali, ženo, zar ne znaš, da sam ja njegova prava protimba i negacija? Kako možeš vjerovati ujedno u njega i mene?«

»Znam gospodine, da sa svoga gledišta imaš pravo i da bi pravo bilo tvoj zahtjev zadovoljiti. Ali ja ga ne ću zadovoljiti. I premda jako u tebe vjerujem i uvjerena sam, da bih poslušavši te dobila zdravlje, ipak te ne ću poslušati. Ne ću iznevjeriti onoga! Volim smrt!«

Gledao ju je mrko, mičući tiho usnicama.

»Zaslužuješ smrt za tvoju nevjernost!« rekao je gluho.

»Znam, da ću umrijeti,« — reče ona jednostavno.

»A ti si najdivniji cvijet zemaljski, biser, koji donosi besmrtnu sreću, i dostojna vladara svijeta!«

Uzmakla je i htjela se izgubiti u hrpi. Pružio je ruku zadržavajući ju.

»Čekaj još!« — viknuo je. — »Neka se ne kaže, da je mojim očima zasjao najdragocjeniji zaklad ove zemlje, a ja da sam ga dao u zemlju zgaziti. Ne ćeš da mi daruješ svoju dušu? Ozdravit ću te i tako!«

Ali ona učini niječnu kretnju.

»Znam, gospodine, što si učinio juče s djevojkom, koja se nije htjela odreći križa. Ja za njenim primjerom ne ću ići. To pamti!«

Gnjev preleti kao blijedi vihar njegovim licem, uznijetivši tamne munje u njegovim očima. Ali odmah se svlada i bio je, kao prije, pun dostojanstva i smiješka.

»Činiš mi krivo!« — reče ljubazno. — »Nijesam predviđao, što će se dogoditi s onom ozdravljenom i nije mi bilo stalo za to. Vidi!« — doda, zahvativši širokim kretom ruke prostranu poljanu. — »Sve to danas je moje, a sutra bit će moj — svijet! A ti misliš, da bi mi moglo biti stalo do jedne ništave duše iz gomile, da spekuliram na promjenu raspoloženja kakve budi djevojke, koju je izjela sušica? Kažem ti, činiš mi krivo. I to stoga, jer me ne razumiješ!«

Približi se k njoj i nakloni se k njoj tako, da je osjećala vrući njegov dah na licu.

»Čuj! Ja sam usred ove gomile, koja mi nije ni do koljena. Imam milijune ljudskih duša, imat ću ih milijardu, toliko, koliko živi na zemlji stanovnika. I što imam od toga? Od tih malih, svagdanjih duša nijedna ne vrijedi napora da ju predobijem. Ali kad na svom putu susretnem dušu rijetku, koja se uzdiže k meni, i baš zato ne će da mi puže pred nogama, onda sam gotov boriti se za nju s cijelim svijetom, dapače sa samim iskonskim neprijateljem, da ju dobijem. Ali protiv nje same mora moja moć stati i položiti se k njenim nogama, a ona sama, prosta i slobodna od svih utjecaja treba da se k meni prikloni i preda mi se bez pridržaja. I tada ću je uznijeti nad zvijezde i okruniti je svojom krunom!«

Rekao je to tako tiho, da ga ni Strafford, koji je najbliže stajao, nije mogao čuti. Te riječi prožimale su Editu nepoznatim do tada uzbuđenjem. Činilo joj se, da iz njih pline neki tajni čar na nju i da ju obuhvaća plamen, koji spaljuje sve njeno biće a opet je nad svaku pomisao sladak. Nije mogla otkinuti pogleda od tih očiju, koje su gorjele kao zvijezde. Ćutjela je, da postaje njegova i da on treba samo dati znak, i ne će mu se moći oprijeti ni u čemu . . .

Ali on je odstupio od nje otkidajući teško pogled od njena obličja i obrati se k Straffordu. — »Dovedi mi večeras svoju setru. U samoći lakše ću s vama razgovarati i sporazumjeti se.«

(Nastavit će se.)

POSLJEDNJI OPROŠTAJ

(Svršetak sa strane 178.)

dicu zemlje u grob na pokojnikov lijes. A onda su se svi tiho, pobožno, šutljivo, spuštene glave stali udaljivati od groba, odakle su samo još odzvanjali mukli udarci zemlje, koji su padali na lijes, da zauvijek prikriju onoga, koji nam je za života bio tako blizak, tako drag, tako dobar i tako potreban u svim našim nastojanjima, za boljitak katoličke Hrvatske. I načinjen je nov grabni humak, koji treba da sve nas podsjeća, kako je ljudski život ništav i prolazan, a ostaje samo ono dobro, što ga čovjek na ovom svijetu za života učini. Dr Stjepan Markulin je golemo obilje tog dobra učinio za 54 godine svog života, te bi o tom knjiga trebala da se napiše, da tek onda svi, i koji su ga poznavali i koji nisu, spoznaju, što nam je on bio i što smo u njemu izgubili, te da mu sačuvaju u srcu trajan spomen. Bila mu vječna slava!

Kultura izumrlog naroda Tasmanije

(Svršetak sa strane 179.)

je svaki potekao od neke biljke ili životinje i tu vrstu smatraju svojim zaštitnikom.

U tom kulturnom krugu zapaža se i poligamija (mnogoženstvo) *Schmidt* zbog toga *taj* kulturni *krug naziva eksogamno-spolno-totemistički.*

Pokojnike su pokapali u šuplju drveću ili u zemlji, ili bi ih spaljivali ili osušili i načinili kao mumiju, za razliku od Pigmeja, koji pokapaju mrtvace u zgrčenom položaju.

U carstvu papiga

Napisao i nacrtao Ivo Ciko

34. Razletjele se papige po zraku ostavivši na bojištu i oružje i kape. One, koje nisu mogle letiti, jurile su prema šumi.

35. Na bojištu je ostao jedino vitez Jako. Njega je ova buka smela i on nije shvaćao, što se oko njega događa.

36. Tek kad je opazio pred sobom rutavo majmunovo lice, trgnuo se i upro svoj mač prema njegovim grudima.

37. Uz pakosni posmijeh istrgne majmun mač iz Jakoovih ruku i prelomi ga poput slabašne trske.

38. Dok se majmun izrugivao svom razoružanom i onemogućenom protivniku, udari ga Jako snažno u trbuh.

39. Od udarca malene, ali čvrste papige, majmun je bio omamljen i on se jednostavno složio na tlo.

(Nastavit će se.)

ZANIMLJIVOSTI

ČESTO ČITATE ILI ČUJETE OVE ENGLESKE RIJEČI: Dancing znači danas ples, a riječ potječe iz izraza dancing-house (kuća za ples). Riječ se kod nas upotrebljava tek kojih 20 godina. — Detektiv dolazi od engleske riječi to detect, a značenje joj je općeno poznato. Počeo ju je upotrebljavati francuski pisac Jules Verne oko g. 1870. u svojim romanima. Dog, kod nas doga, je vrst psa (engleski dog = pas) čuvara s glomaznom glavom i tupom, širokom njuškom. Vrlo je opasan. Veli se i buldog.

Dock je mjesto u luci za brodove u raskrcanju ili popravku. — Firth znači u Škotskoj luku, koja je u najužim krajevima prekrivena morem tek za najveće plime. Poznata je engleska ratna luka u Škotskoj Firth of Forth (uz Edinburg), koju često napadaju njemački zrakoplovi. — Fox je riječ iz izraza fox hound (pas za tjeranje lisica). S time je u vezi i naziv za ples fox-trot, što zapravo znači lisičin hod. Ples je potekao iz Amerike. — Girl znači mladu djevojku. Skupovi girlsa nastupaju u filmovima. — Grill-room znači u Engleskom prostoriju (room), gdje se peče meso na oči mušterije a tu se i poslužuje. — Living-room = soba za prebivanje smoking room = spavaonica; dining-room = blagovaonica; tea room = soba za čaj. — Hall znači ulaz, predvorje, galeriju. U engleskom je hall imalo značenje kuće ili dvorca. — Holyvood je ime američkog filmskoga grada, a doslovce znači šumu božikovine. — Leader je vođa stranke. Potječe od to lead = voditi. Također se kaže leader ili leading article za uvodni članak nekog lista. — Meeting znači javnu skupštinu. Dolazi od to meet = sresti se, udružiti se.

DOBRI SAVJETI ZA DOM

Što da kuhamo?

Debrecinski gulaš. Na rastopljenoj slanini prži nasjeckanog luka, dodaj pol žličice crvene sitne paprike, malo bibera te u tom pirjaj goveđe meso narezano na kocke. Pirjajući podlijevaj. Kad meso bude već skoro mekano, dodaj soka od rajčice, malo crvenog vina i na kocke narezanoga krumpira. Iznova pirjaj i onda zapraši brašnom. Kad postane smeđe, tek onda zalij i prokuhaj.

Pečeni makaroni. Skuhaj makarone u slanoj vodi, ocijedi ih i metni, da se ohlade. Miješaj malo masti sa 2 žumanjka i s nekoliko žlica naribanog tvrdog sira te tim pomiješaj hladne makarone. Šerpu namasti, pospi žemljinim mrvicama, u to uspi makarone i prepeci ih u pečenjari.

Omleti od špinata. Stuci snijeg od 3 bjelanjka te u nj umiješaj 2 žumanjka, četvrt kg fino samljevenog pirjanog špinata i 7 dkg žemljinih mrvica. Na tavi za palačinke rastopi malo masti, na nju naspi te smjese i peci manje omlete.

Pržene banane. Oguli banane i raspolovi ih po duljini, nakapaj limunovim sokom, umoči u razmućeno jaje i u žemljine mrvice te ih prži na masti, dok ne porumene. Dok su još vrele, pospi ih vanilijinim šećerom.

S. A.

Objedi za svaki dan

Nedjelja: Juha od piva. Govedsko pečenje u soku s mladim krumpirom. Savijača s trešnjama.

Ponedjeljak: Juha od gljiva. Jastučići s pekmezom.

Utorak: Juha od graška. Francuski krumpir.

Srijeda: Juha od rajčice. Pečeni makaroni. Trešnje.

Četvrtak: Juha od telećih kosti s okrugljicama od jetara. Naravni odresci s češnjakom i salatom. Pržene banane.

Petak: Juha od vrhnja. Varivo od graška. Pita s trešnjama.

Subota: Juha od cvjetače. Debrecinski gulaš.

Večere za svaki dan

Nedjelja: Čevapčići s mladim lukom.

Ponedjeljak: Pržena teleća jetra sa salatom.

Utorak: Omleti od špinata.

Srijeda: Sir s vrhnjem.

Četvrtak: Slanina s mladim lukom.

Petak: Drobljenac sa salatom.

Subota: Riža s graškom i bečki odresci.

Zdravlje

VLADANJE SAMIM SOBOM

Često osjećamo potrebu za smirenjem! Nestalnost svakidašnjeg položaja, zabrinutost za naše drage, manja i velika odricanja ili zabrinuti pogled u opće stanje oko nas: eto prilike da se uznemirimo, ožalostimo ili klonemo i postanemo razdražljivi.

Ne smijemo oštro suditi one, koji časovito izgube vladanje nad sobom. Možda su oni u duši odvažni i smireniji nego li i mi sami. Ali nadođe nešto, što je jače od njih.

Liječnik-psiholog Fiessinger preporuča osobito ženama, koje su veoma zabrinute za sudbinu svojih, da nađu uzrok svojih tjeskoba. Čovjek treba da pomisli, da ima onih, koji se nalaze u gorem položaju. Ako nas snađe bol spremne, ako smo i u veselim danima pomislili, da ni radost ni žalost nisu trajne, primit ćemo s više otpornosti udarac sudbine, jer nas nije stigao nepripravne. Ako nas nevolja, na koju smo možda već i pomišljali, ne snađe, još bolje. Smirit ćemo se u veselju.

Možda će kogod reći: može li se priviknuti na misao o patnji? Zar to vječno očekivanje nesreće možda ne uništava? Teško je na to točno odsjeći, jer je osjetljivost ljudi različita. U svakom slučaju treba nastojati da vladamo svojim živcima.

Prije svega treba čuvati zdravlje. To je prvo i najviše što možemo pružiti sebi i okolini.

Što je život teži, trebamo više snage. Nije umjesno junaštvo, gdje se čovjek prekomjerno i napreže. Treba misliti i na posljedice. Dakako to ne isključuje gojenje duha požrtvovnosti, koja treba da je sveta.

Potreban je savjet liječnika, ako je nevolja naša ozbiljnija. Mnogo je žena, koje slijepo kupuju i gutaju cijele kutije pilula ili drugih sredstava čitajući reklamu o njima ili čuvši za njih od svoje prijateljice. Mogu ti lijekovi biti i izvrsni, ali ne moraju zato djelovati dobro i na nas nego dapače sasvim loše. Upućena će žena znati važnost krvnog tlaka, težine, auskultacije i drugih pretraga, koje u toj zgodi obavlja liječnik. Doista ima slučajeva, gdje novčane prilike ne dopuštaju ići k liječniku. Ali danas je socijalni život barem toliko išao naprijed, te je to olakšano; barem u gradovima, gdje postoje klinike i bolnice.

U slučaju klonulosti živaca možda ne treba nikakvih lijekova. Ima lijek siguran za takve zgode, a to je razboritost. Treba po mogućnosti što više ujednostaviti život. Nije zgodno, ako se neredu u mislima i osjećajima pridruži i neurednost života.

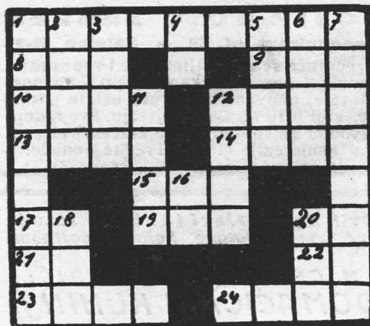
Nerad nije uvijek prikladan za premorene ljude. Za besposlice živčani sustav radi takoreći na prazno i izlaže se opasnosti bezrazložnog trošenja. Mašta gospodari najviše za dokonih sati.

Koliki su u takvim slučajevima sebi pomogli postavivši neku zadaću i strogo nastojeći oko njena izvršenja. Ima toliko potreba u kućanstvu, kod odgoja djece ili rad oko onih, kojima je potrebna naša pomoć. Može se u tim časovima poraditi oko svoje duševne i kulturne izgradnje.

U dugim večernjim bdijenjima: učenje stranog jezika, stenografije, daktilografije, čitanje povijesnih, naučnih i beletrističkih knjiga hranit će naš duh i po tom olakšati živce. **K.**

Križaljka

Složio Bekil, Zagreb

Vodoravno: 1. poslovni drug (tuđ.), 8. himna, hvalospjev, 9. prva žena, 10. smještaj, položaj (tuđ.), 12. oglavnik za konje, 13. zanos, ambicija (tuđ.), 14. kratica izdavačkog poduzeća savremenih brošura, 15. turski velikaš, 17. prijedlog, 19. industrijska biljka, 20. konj (ú nar. pjesmi), 21. inicijali hrvatskog medaljera i kipara, 22. lična zamjenica, 23. dom. životinja, 24. pritisak.

Okomito: 1. slavni poljski zvjezdoznanac, 2. sredstvo za zube, 3. mazi se, 4. lat. »k, prema«, 5. hrana, 6. zob, 7. omamljujuće sredstvo (tuđ.), 11. ljetopis (tuđ. bez »i«), 12. pametan, 16. zamjenica lična (ak., kraći oblik), 18. slov. otac..

Rješenje treba poslati do 20. o. mj. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.

NAGRAĐENI U BR. 13.—14.

Po 5 knjiga dobili su: S. Omanić iz S. i A. Panić iz P. Po 2 knjige: P. Holb iz Z i O. Krvarić iz Č. Po 1 knjigu I. Šimunović iz C., J. Kopun iz M., A. Koluni iz P., M. Kačečnik iz S. I. Z. i H. Jesenek iz S.

ZA VAŠU ZABAVU

U SVAĐI. A.: »Ha! Mislite li vi, da sam ja magarac?«

B.: »To ne. Ali ja se mogu i varati!«

ZA PRAZNIKE. A: »Kamo ćeš na praznike?«

B.: »Ako poslovi i dalje ovako nastave, u — stečaj!«

TRAJNO. A.: »No kako ste zadovoljni sa svojim novim automobilom?«

B.: »Nikako! Trajno smo na popravku ili auto ili ja.

NA IZLOŽBI. Slikar: »A ovo je moj autoportret.

Dama: »Hm! Portret vidim, ali gdje je — auto?«

PROŠLE ZIME. Mušterija: »Molim vas hvat drva!«

Ljekarnik: »Oprostite, ovo je apoteka. Mi ne prodajemo drva.«

Mušterija: »Šteta, jer inače bi me drva došla mnogo jeftinije nego u drvari.«

DVOJBENA STVAR. Profesor: »Pa vi posve ništa ne znate. Idite samo i tražite natrag školarinu!«

Đak (radosno): »Zar mislite, gospodine profesore, da bi mi je isplatili?«

ZAŠTO? — ZATO! Učitelj: »Zašto se ne počešljaš, kad ideš u školu?«

Đak: »Nemam češlja.«

Učitelj: »Pa zašto ne moliš roditelje, da ti ga nabave?«

Đak: »Jer bi se onda morao češljati.«

TOČNO. Profesor: »No, Glupiću! Što nam znate reći o Augustu Šenoi?«

Glupić: »Hvala Bogu, samo dobre stvari.«

ČUDNO. Ivica: »Mama! Zašto čika Pero ima tako crven nos?«

Majka: »Hm!... Bit će zato, sinko, jer pije mnogo vina.«

Ivica: »No da. Ali on uvijek pije samo bijelo vino!«

ŠTO JE JEFTINIJE. A.: »Šta? Opet se seliš! Pa ta vječna seljenja moraju te stajati mnogo novaca.«

B.: »Ali još uvijek manje, nego kad plaćam stanarinu.«

ODMOR. A.: »O, otkada se već nismo vidjeli! Što radiš, kako li mi živiš?«

B.: »Pa dobro, brate! Ja sam ti u jednoj tvornici domina; po vas dan izrađujem one crne točke na dominima.«

A.: »A danas šećeš? Da nije tvornica možda zatvorena?«

B.: »Ne, nije! Ali danas se izrađuju samo duploprazni kamenčići.« Sabrao Sl. Tr-ski

Dobrijan »pojačava« kosu

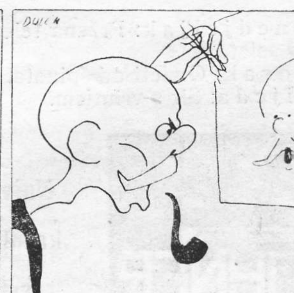
Čika čita vesô glas:
Ćeli stiže zadnji čas!

U ljekarnu eno kreće,
niti časka čekat neće.

Kada sredstvo drago ima,
kuru novu sad počima.

Djelovao lijek loše:
i tri dlake ispadoše!

Ilustrovani list „Obitelj" stoji 1·50 Din po broju. Pretplata na list zajedno s jednim romanom u knjizi stoji 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 24-403. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu.